

Nous rols del professorat en l'era de la intel·ligència artificial

Autora: Núria Radó-Trilla, PhD

ORCID: 0009-0007-4068-2359

Revista Alma Mater

Segon Fòrum Internacional de Recerca

ISSN: XXXXXXXX Vol: 1 (2026)

© IUAM

Resum

Aquest article analitza els reptes i les oportunitats que la intel·ligència artificial (IA) generativa planteja al professorat universitari. S'hi identifiquen quatre grans desafiaments: la redefinició del rol docent davant del gestióament de la transmissió magistral del coneixement, el replantejament de l'avaluació per garantir l'autoria i l'aprenentatge real, el risc de pèrdua de competències essencials per sobredependència tecnològica, i la sobrecàrrega de treball derivada d'una adopció ràpida i sovint sense prou recursos. Al mateix temps, l'article defensa que la IA no substitueix el professorat, sinó que revaloritza tres rols pedagògics fonamentals: la personalització de l'aprenentatge, la facilitació del pensament crític i la creació d'experiències d'aprenentatge significatives. Es conclou que la missió docent continua essent la mateixa —aconseguir que els alumnes aprenguin—, però en un context més complex que exigeix una actitud oberta, crítica i d'aprenentatge permanent.

Paraules clau

intel·ligència artificial generativa, rol docent, educació superior, avaluació, pensament crític, personalització de l'aprenentatge, competències digitals, ètica, formació permanent

Abstract

This article examines the challenges and opportunities that generative artificial intelligence (AI) poses for university faculty. Four major challenges are identified: the redefinition of the teaching role as traditional knowledge transmission is questioned; the need to rethink assessment in order to ensure genuine authorship and real learning; the risk of losing essential competencies through technological over-reliance; and increased workload resulting from rapid adoption without adequate resources or training. At the same time, the article argues that AI does not replace faculty but rather reaffirms three fundamental pedagogical roles: personalising learning, fostering critical thinking, and designing meaningful learning experiences. The conclusion is

that the core teaching mission remains unchanged—helping students learn—but now requires a more open, critical and continuously learning-oriented approach in an increasingly complex educational context.

Keywords

generative artificial intelligence, teaching role, higher education, assessment, critical thinking, personalised learning, digital competencies, ethics, lifelong learning

De què parlem quan parlem d'intel·ligència artificial?

Quan parlem d'intel·ligència artificial (IA), sovint utilitzem el terme amb una naturalitat que pot fer pensar que tots ens referim al mateix. Però, de fet, intel·ligència artificial pot voler dir moltes coses diferents: eines tan diverses com un traductor automàtic, un algoritme de recomanacions, un mapa de navegació o fins i tot una simple calculadora podrien entrar —en algun grau— dins del paraigua de la intel·ligència artificial. Tot i això, és evident que, el 2025, quan fem servir aquesta expressió, acostumem a pensar en un tipus d'eina molt concreta.

Per acotar el debat, aquí ens referirem especialment a la intel·ligència artificial generativa: aquella capaç de crear continguts nous a partir dels patrons que ha après després d'exposar-se a grans quantitats de dades. No es limita a classificar informació o a reconèixer formes; produeix text, imatges, codi o idees que abans no existien. En definitiva, parlem d'eines com ChatGPT i els seus derivats, que ja formen part del nostre imaginari col·lectiu i del nostre dia a dia.

La realitat és que la intel·ligència artificial ja no és una promesa llunyana, sinó una tecnologia plenament integrada en les nostres rutines. Moltes persones la fem servir diàriament, de vegades gairebé sense adonar-nos-en. I és important entendre que no estem davant d'una eina més, sinó d'un canvi de paradigma en la manera com ens relacionem amb la tecnologia, com obtenim informació i com produïm continguts.

I en l'educació superior no és l'excepció: la intel·ligència artificial és un actor més del procés d'aprenentatge actual. És conegut que la intel·ligència artificial està transformant ràpidament l'educació superior, obrint noves oportunitats però també plantejant desafiaments significatius per al professorat.

Desafiaments de la intel·ligència artificial

Quan parlem dels reptes de la intel·ligència artificial en l'educació superior, no ens referim només a qüestions tècniques, sinó sobretot a canvis profunds en la pràctica docent (i en el procés d'aprenentatge de l'alumnat), en la manera d'avaluar i en la pròpia identitat professional.

Podem destacar quatre grans desafiaments per a la tasca docent:

1. **Redefinició del rol docent.** La incorporació massiva de la intel·ligència artificial qüestiona el model tradicional basat en la transmissió magistral del coneixement. Aquest repte, però, no és del tot nou: fa, com a mínim, dues dècades que molts centres universitaris ja apliquen metodologies orientades a l'aprenentatge actiu, com els ABP (aprenentatges basats en problemes), on el professor es converteix en facilitador de l'aprenentatge més que no pas en transmissor. Tot i això, les classes magistrals continuen sent habituals i, en aquest sentit, la irrupció de la intel·ligència artificial obliga a continuar avançant cap a rols més centrats en la facilitació, la tutoria i el disseny d'experiències d'aprenentatge. Aquesta transició pot generar incertesa i fins i tot un sentiment de desplaçament: molts docents poden percebre que cal reconfigurar la pròpia identitat professional en un escenari que ja no se centra tant en explicar continguts, sinó en acompanyar processos.
2. **Replantejament de l'avaluació.** Les eines d'intel·ligència artificial generativa poden produir textos, codi o resoldre problemes complexos amb una facilitat sorprenent. Això dificulta detectar l'autoria real dels treballs i, per tant, verificar que els estudiants han adquirit els coneixements que s'estan avaluant. L'honestetat acadèmica queda, així, tensionada. Cal tenir en compte que tradicionalment no sempre s'ha aconseguit avaluar l'aprenentatge de l'alumnat, sinó que sovint ha pesat més la capacitat memorística que l'aprenentatge. Igualment, davant aquesta realitat, es fa imprescindible repensar tant el "què" com el "com" avaluem: cal dissenyar activitats

menys vulnerables a l'ús indegut d'aquestes eines i que fomentin formes d'aprenentatge i demostració del coneixement més profundes i personals.

3. **Garantir l'aprenentatge.** Delegar massa tasques a la intel·ligència artificial pot comprometre el desenvolupament de competències essencials. El pensament crític, la capacitat d'escriptura i la creativitat poden quedar empobrits si els estudiants utilitzen aquestes tecnologies com a substitut i no com a suport. A més, els sistemes d'intel·ligència artificial poden reproduir biaixos presents en les dades amb què han estat entrenats. Això obliga el professorat a assumir un rol actiu en la detecció de possibles discriminacions, a assegurar que les decisions pedagògiques són justes i a explicar a l'alumnat el funcionament, les limitacions i els riscos d'aquestes eines. Cal, doncs, un coneixement crític de la tecnologia, que vagi més enllà de l'ús instrumental i permeti trobar l'equilibri entre aprofitar-ne els avantatges i mantenir un aprenentatge profund i significatiu.

4. **Sobrecàrrega de treball** que suposa al professorat. La tecnologia avança molt més ràpidament que la capacitat de les institucions per actualitzar formacions, protocols i currículums. Molts docents se senten desbordats, poc preparats o sense temps per formar-se adequadament en l'ús de la intel·ligència artificial. Existeix el risc real que la bretxa digital es converteixi en una bretxa pedagògica: qui domina les eines les pot integrar amb sentit, però qui no té temps ni recursos queda enrere. L'adopció de noves eines, la validació del seu ús, l'adaptació constant dels materials o el seguiment del que fa l'estudiantat incrementen, de manera notable, la càrrega laboral. Tot això, sovint, en un context en què universitats i mercat laboral pressionen per integrar la intel·ligència artificial sense proporcionar els recursos o la formació necessaris, generant un sentiment d'improvisació permanent.

A més dels grans blocs anteriors, hi ha altres desafiaments igualment rellevants, que malgrat que fugin del rol docent són importants per a l'educació superior. La gestió de la privacitat i les dades és un d'ells. L'ús de plataformes d'intel·ligència artificial implica tractar grans volums d'informació personal i garantir-ne la protecció és una responsabilitat ètica i legal que recau tant en els docents com en les institucions. També cal considerar les desigualtats d'accés:

no tots els estudiants disposen de les mateixes condicions tecnològiques, i la irrupció de la intel·ligència artificial pot amplificar diferències si no s'actua amb criteri inclusiu. Finalment, s'afegeix el repte vinculat a l'ètica i la responsabilitat: el professorat ha de fomentar una alfabetització digital i ètica que ensenyi l'alumnat a utilitzar aquestes eines de manera responsable, a citar-les correctament, a detectar desinformació i a respectar drets d'autoria.

En definitiva, els desafiaments de la intel·ligència artificial a l'educació superior són múltiples i profunds. Tots converteixen el professorat en una peça clau per garantir que la tecnologia no substitueixi el sentit pedagògic, sinó que l'enforteixi. El repte no és tant tecnològic com pedagògic, ètic i institucional: com integrar la intel·ligència artificial sense perdre la qualitat educativa i el sentit de la feina docent.

Així doncs, té ple sentit que ens preguntem quin ha de ser el rol del docent en tot això. M'agradaria pensar que no estem veient nous rols del professorat: el professorat ara i sempre ha hagut de vetllar per la qualitat de l'aprenentatge, per l'avaluació amb sentit o/i (també) per la sobrecàrrega de treball. Però ara, en un context diferent, la seva manera de treballar també ha de ser diferent.

Oportunitats pel professorat universitari

Els desafiaments venen acompanyats d'oportunitats. Tenim l'oportunitat que la intel·ligència artificial, més que canviar-nos el rol o inventar-se nous rols, ens permeti aprofundir en la nostra missió, en el nostre rol original: que els alumnes aprenguin.

Podem destacar tres rols originals (d'origen) que no son nous, però que més que mai tenen ple sentit i la intel·ligència artificial pot ajudar a desenvolupar-los:

1. Personalitzar l'aprenentatge

La missió del professor des de sempre, és aconseguir que els alumnes aprenguin i per fer-ho, la millor estratègia és facilitar l'aprenentatge de cadascú

amb les seves particularitats. En un context en què la informació és abundant i fàcilment accessible, el paper de la docència deixa de basar-se en transmetre continguts per centrar-se en acompanyar, guiar i capacitar l'alumnat perquè desenvolupi criteris propis, pensament crític i autonomia. La intel·ligència artificial ens ofereix una capacitat sense precedents per adaptar materials i activitats a les necessitats específiques de cada estudiant. Però interpretar aquestes dades i transformar-les en accions pedagògiques efectives segueix sent cosa nostra.

Com a facilitadors, hem de:

- Interpretar les dades que genera la IA per ajustar continguts i metodologies segons el ritme i les dificultats de cada alumne
- Fomentar un aprenentatge basat en competències, on els estudiants desenvolupin habilitats per resoldre problemes reals amb el suport d'eines d'IA
- Integrar la IA en metodologies actives com l'aprenentatge basat en projectes, la classe inversa o la gamificació

Actualment es pot utilitzar la IA per detectar patrons recurrents en els errors dels estudiants i, a partir d'aquí, assignar materials específics per reforçar àrees concretes de millora. Així doncs, la IA reforça el rol del docent com a mentor personalitzat. Les eines digitals poden detectar ritmes, dificultats i fortaleces individuals, però és el professor qui interpreta aquestes dades i les converteix en decisions pedagògiques significatives. L'acompanyament emocional, la motivació, l'empatia o el seguiment de processos no es poden automatitzar: requereixen observació humana i relació.

2. Facilitar el pensament crític

En realitat, aquest torna a ser un rol existent des que els professors son professors. Aprendre a pensar, ensenyar a pensar. Mai com ara, en l'era de la intel·ligència artificial, es veu la gran diferència entre tenir informació i saber, entre la informació i el coneixement, les dades i el pensament crític.

La intel·ligència artificial pot proporcionar respostes ràpides, però la missió del professor ha de ser fomentar la reflexió profunda i l'esperit crític. Ha de primar el coneixement per davant de la informació.

Les funcions del bon docent aquí inclouen:

- Ensenyar els estudiants a avaluar la informació generada per la intel·ligència artificial i distingir entre contingut fiable i esbiaixat
- Fomentar discussions sobre l'ètica i l'impacte social de la intel·ligència artificial en diferents camps del coneixement
- Potenciar la creativitat i la resolució de problemes que requereixin pensament humà, més enllà del que la intel·ligència artificial pot oferir

3. Crear experiències d'aprenentatge

La intel·ligència artificial pot corregir exercicis, generar recursos o personalitzar itineraris d'aprenentatge, però no pot substituir el vincle humà, la capacitat d'inspirar ni l'orientació pedagògica que aporta un docent.

Podem:

- Utilitzar intel·ligència artificial per crear vídeos educatius, exercicis personalitzats i materials multimèdia de manera molt més eficient
- Desenvolupar continguts accessibles per a estudiants amb necessitats educatives especials mitjançant eines d'intel·ligència artificial
- Integrar elements d'aprenentatge immersiu i simulacions per enriquir l'experiència formativa

Com sempre, la intel·ligència artificial esdevé un recurs més, integrat amb criteri i intencionalitat. El docent no només gestiona continguts, sinó també dinàmiques, interaccions i emocions. L'aula continua sent un ecosistema humà, i el professor és qui en garanteix la qualitat educativa.

Com afrontar aquest canvi de paradigma

La incorporació de la intel·ligència artificial, com tots els grans canvis, exigeix que el docent esdevingui aprenent permanent. L'educació és un camp en constant evolució, i la tecnologia accelera aquest canvi.

Com en totes les professions, els professors hem de voler ser bons professors. El professorat no només ha d'actualitzar coneixements, sinó també adoptar una actitud oberta, flexible i creativa. Aprendre, desaprendre i reaprendre es converteixen en competències professionals essencials.

Alhora, l'ús de la intel·ligència artificial planteja dilemes rellevants: privacitat, biaixos, seguretat, dependència tecnològica o responsabilitat en la generació de contingut. El professorat és essencial per fomentar en l'alumnat una mirada crítica sobre la tecnologia, ajudant-lo a comprendre'n els riscos i també el seu potencial transformador.

Conclusió

El rol del professor actual és el de sempre: aconseguir que els alumnes aprenguin. En un món complex, aquesta tasca s'ha fet, probablement, més complexa i plena de reptes. Però la missió és exactament la mateixa.

I, justament per això, la intel·ligència artificial no ha de substituir el professorat, sinó que ha de ser una eina que potenciï les nostres capacitats i millori l'eficàcia del nostre ensenyament.

De fet, lluny de substituir la figura docent, la intel·ligència artificial la revaloritza i la fa encara més necessària. El professorat es transforma en un agent clau per assegurar que la tecnologia s'utilitza amb sentit pedagògic, responsabilitat i humanitat, garantint que l'educació segueixi sent un espai d'aprenentatge profund, inclusiu i significatiu.

Perquè, en definitiva, l'educació universitària no és només transmissió de coneixement. És formació integral de persones capaces de pensar críticament, crear, innovar i actuar èticament en un món cada cop més complex.